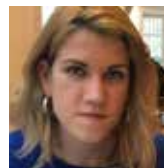

HJEMLENGSEL

*De får mat. De får klær. Noen får også en seng å sove i for natten.
Men stadig flere mennesker i Europa mangler et sted de kan kalle hjem.*

TEKST Eirin Hurum, Kjersti Nipen og Line Tiller FOTO Stein J. Bjørge og Jan T. Espedal ILLUSTRASJONER Terje Tonnessen

Det er ingen tvil om at vi står overfor en akutt nødssituasjon

Chloé Serme-Morin
Forsker i Feantsa, den europeiske samarbeidsorganisasjonen for hjemløse

SLIK HAR VI JOBBET [Med statistikk]

Ingen statistikk sammenligner

hjemløse på europeisk nivå. Det er forskjeller i hvem som regnes som hjemløs, og i hvordan disse telles.

Nasjonale oversikter som belyser hvordan hjemløsheten vokser, finnes.

Den europeiske organisasjonen for hjemløshet, Feantsa, sammenstiller det som finnes av statistikk fra medlemslandene i EU. **I tillegg** til Feantsas oversikt ligger en rekke nasjonale undersøkelser til grunn for denne reportasjen. Her er de viktigste kildene:

*Third Overview of Housing Exclusion in Europe 2018 - Utarbeidet av Feantsa og Franske Abbe Pierre Foundation. Eustostat/EU-SILC data Focus Ireland EU-kommisjonens Study on Mobility, Migration and Destitution in the European Union (2014) NIBR - Bostedsløse i Norge 2016. En kartlegging Lars Benjaminsen, SFI/VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd: Hjemløshed i Danmark. National kartlegging, 2017 Insee - Economie et Statistique nr. 488-489 - 2016 The Homeless Foundation Abbé Pierre: 24e rapport sur l'état du mal-logement en France 2019.

Det er nå 4 millioner hjemløse i Europa. Det er ikke blant narkomane eller migranter at veksten er sterkst, men blant fattige familier, barn og enslige kvinner. Og antallet øker mest i noen av Europas rikeste byer: London, Madrid, Paris og Dublin.

Den økonomiske krisen, som startet i 2009 og som spredte seg til land etter land, har endret alt.

– Det har alltid vært hjemløse. Men etter den økonomiske krisen i Europa har profilen på hvem de hjemløse er, endret seg dramatisk.

Det sier Chloé Serme-Morin. Hun jobber i Feantsa, The European Federation of National Organisations Working with the Homeless, en samarbeidsorganisasjon med kontorer i nesten alle europeiske land.

Før var det en miks av fattigdom, rusproblematikk og mentale problemer som førte til et liv på gaten. Nå er hovedårsaken økonomi:

FREMVEKSTEN AV EN FATTIG ARBEIDERKLASSE. EUs nye, fattige arbeiderklasse er i jobb, men pengene strekker ikke til. Veien fra fattigdom til hjemløshet er kortere enn noensinne. Og i fallet dras familier og barn med.

Stadig flere sliter med å finne faste heltidsstillinger. Deltid eller midlertidige jobbkontrakter er den nye normalen.

Ifølge Eurostat er hver sjettede av de ansatte i midlertidige eller deltidsjobber i faresonen for å bli fattige.

– Det er ingen tvil om at vi står overfor en akutt nødssituasjon, sier Serme-Morin.

Det skjer parallelt med et boligmarked på randen av sammenbrudd, ifølge Feantsa.

I Tyskland bruker unge fattige 65 prosent av sin disponible inntekt på bolig, i Danmark er tallet 78 prosent og i Storbritannia 58 prosent.

– En hel generasjon fattige unge europeere ekskluderes fra et leiemarked drevet av korttidskontrakter, uforutsigbarhet og en negativ prisspiral. Dette er nå den viktigste enkeltårsaken til hjemløshet i Europa, sier Chloé Serme-Morin.

TURISTER INN. FAMILIER UT. I USA og Canada har korttidsleiemarkedet vært regulert lenge. Nå kommer Europa etter: Paris, Berlin og Barcelona har satt bremsene på. Madrid, der kun 2 prosent av utleieboligene er offentlig regulert, vurderer det samme.

I Madrid sentrum er mer enn 30.000 turistleiligheter og rom tilgjengelige for korttidsleie. I Dublin er halvparten av alle utleieboliger kun tilgjengelige på korttidsbasis gjennom Airbnb.

BARNEFAMILIER PÅ GATEN. I hele Europa ser man en ny trend: Stadig flere barnefamilier blir hjemløse.

Irland er spesielt hardt rammet. Hver tredje hjemløse er et barn. Andelen hjemløse familier har økt med 83 prosent siden januar 2016. I desember 2018 var 1617 familier hjemløse i Irland. Det inkluderte 3559 barn.

UNGE HJEMLØSE. I flere av Europas rikeste byer øker også hjemløsheten blant unge mennesker. I København og andre danske storbyer er økningen eksplosiv: Antallet hjemløse mellom 18 og 24 år var 1278 personer ved siste telling i 2017, mer enn dobbelt så mange som i 2009.

«Sofasurfere» er blitt et begrep: Unge mennesker som får husly for natten på tilfeldige sofaer og i okkuperte hus.

KVINNER LEVER I SKJUL. Kvinner utgjør en ny gruppe hjemløse. Mange kommer fra forhold hvor de har opplevd vold eller misbruk. Mange er redde for å bli oppdaget, eller innhentet av fortiden. Derfor unngår de steder hvor hjemløse sover eller blir tilbudt hjelp.

DE ALLER NEDERST. Også blant dem som faktisk sover på gaten, uteliggerne, er tallene økende i Europas rikeste byer. I Paris sover over 3000 på gaten hver natt. Det viser tilfeldige dagstillinger. Det reelle tallet er trolig langt høyere.

I London har antallet uteliggere økt med 120 prosent siden 2010. De lokale myndighetene i London har hatt som uttalt mål å halvere antallet.

FLERE LAND VIL KRIMINALISERE HJEMLØSE. Som første land i Europa har Ungarn nylig kriminalisert hjemløse.

Også i Danmark opplever hjemløse å bli straffet som kriminelle. I København blir de nå bortvist fra byen og ilagt forbud mot å oppholde seg i hele kommunen. Over-tredelse gir fengselsstraff.

IYSPUNKT I HÅPLØSHETEN. Finland er unntaket i elendigheten. Det er det eneste landet i EU hvor antall hjemløse ikke øker. Finnes «bolig først»-strategi blir nå fulgt med interesse over hele Europa. De hjemløse må ikke bli rusfrie eller bevise at «de er på rett kjøp» før de får tilbud om bolig.

Norge er også et annerledesland i Europa. Forrige kartlegging i 2016 viste at det var 3909 personer som var bostedsløse, en nedgang på 36 prosent fra 2012.

Kalde fakta om Europas hjemløse

1. TYSKLAND

860.000 hjemløse i 2016, en økning på **150 prosent** siste to år. Rundt halvparten er flyktninger.

8. UNGARN

10.206 hjemløse ved telling en natt i februar 2016. Å sove på gaten ble gjort ulovlig høsten 2018.

12. BELGIA

3386 hjemløse i Brussel en natt i november 2016. En økning på **96 prosent** fra 2008.

2. DANMARK

6635 hjemløse i 2017, en økning på **8 prosent** fra året før. Hjemløsheten vokser spesielt blant unge.

9. SPANIA

1637 personer sover i snitt på nødovernattinger, en økning på **20,5 %** fra 2014 til 2016.

13. FRANKRIKE

Antallet hjemløse er estimert til **143.000**. Cirka 3000 ble registrert sovende utendørs i Paris ved telling en natt i februar 2018.

3. ØSTERRIKE

15.090 hjemløse ved telling i 2016, en økning på **32 prosent** siden 2008.

14. FINLAND

6644 mennesker hjemløse en natt i november 2016. Nedgang på **18 prosent** hjemløse fra 2009.

4. IRLAND

Antallet hjemløse har økt med **145 prosent** fra 2014 til 2017. **8857** sov i nødovernatting i november 2017. Antallet hjemløse familier vokser raskt.

15. POLEN

33.408 hjemløse. Av disse sov **6508** ute og **26.900** på herberger ved telling en natt i februar 2017.

5. STORBRIANNIA

78.170 familier i midlertidige overnattingsløsninger i England i 2017. En økning på **169 prosent** hjemløse fra 2010 til 2017.

16. SVERIGE

5935 mennesker levde i «akutt hjemløshet» enten utendørs, på herberger, hoteller eller i midlertidige boløsninger, ved telling i 2017. Tallene øker.

6. LUXEMBOURG

2763 mennesker i overnattings-tilbud for hjemløse ved telling i 2017. En økning på **107 prosent** siden 2012.

10. NEDERLAND

60.120 personer i overnattings-tilbud for hjemløse i 2016. En økning på **11 prosent** fra 2011.

17. ITALIA

50.724 mennesker fikk hjelp med basale behov som dusj, mat og overnatting i **158** italienske byer i 2014. En økning på **6 prosent** fra 2011.

7. LITAUEN

4569 mennesker i nødovernatting en natt i 2016, en økning på **16,2 prosent** fra året før.

11. TSJEKKIA

68.500 mennesker var anslått å være hjemløse i 2016.

18. NORGE

3909 personer registrert som bostedsløse i 2016. Det er en nedgang på **36 prosent** fra 2012.

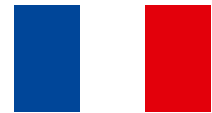

GRAFIKK: AFTENPOSTEN. ILL: SCANPIX/SHUTTERSTOCK

«Du må lære deg å sove med ett øye åpent»

Christian Page Hjemløs i Paris

President Macron gikk til valg på at alle hjemløse skulle være under tak innen 2017. Nå er gatene fulle.

FRANKRIKE
[Paris]

Antallet hjemløse i Frankrike ble estimert å være 143.000 i 2012. Det var en økning på 50 prosent på 11 år.

Menn er i flertall, men det er blant kvinner og barn hjemløsheten øker mest.

De fleste bor i herberger, men en rekke andre innkvarteringer finnes også. Noen bor på hotell, noen i offentlige bygninger som åpnes om natten.

En fjerdedel av de hjemløse har lønnet arbeid. Den største gruppen lever på Revenu de solidarité active, en stønadsordning for arbeidsledige. Den starter på 5200 kr for enslige uten forsørgeransvar.

Ca. 3000 ble registrert sovende utendørs i Paris ved telling én natt i februar 2018.

KILDER: INSEE, THE LOCAL, FENTSA.ORG, FRENCH NATIONAL OBSERVATORY OF POVERTY AND SOCIAL EXCLUSION.

Når den skarpe natteluften senker seg over Paris, skifter tempoet i gatene. Mens butikkene stenger og lukker, haster de siste handlende av gårde med papirposer under armene. Så begynner folk å rusle.

Noen er på vei ut til restauranter og kafeer. Andre triller tunge vogner etter seg, på leting etter et sted å legge noen papplater og en sovepose for natten.

EN BY MED HJERTE FOR DE HJEMLØSE. Minst 3000 hjemløse sover på gatene i Paris. I tillegg kommer alle de hjemløse som sover på herberger, i biler, på tilfeldige sofaer og i okkuperte hus. I franske storbyer lever rundt 231.000 mennesker med ulike nødløsninger.

Denne vinteren har situasjonen vært så kritisk at Paris kommune åpnet rådhuset, Hotel de Ville, for kvinner om nettene. For Paris er en by med et stort hjerte, også for sine mest frosne sjeler. Hjemløse har sitt eget nødnummer, 115, og en egen app som viser nærmeste nødhavn for nattely, toalett, mat eller noen å snakke med. Utallige små og store organisasjoner er i sving for å dele ut kaffe, varme klær og suppe til de hjemløse som lever aller tøffest, uteliggerne på gatene.

HADDE ZLATAN SOM GJEST. Det virker så langt ned til bunnen. Men når man først står på stupet og snubler, er veien utfor kort. Franskmannen Christian Page var vinkeler på en bedre restaurant i Madeleine-distriktet i Paris. Han hadde hvit skjorte og like strøkne manérer.

– Zlatan Ibrahimovic spiste der med familien. Jeg husker han kom bort, tok meg i hånden og takket for seg. Han var jo helt konge her i byen, sier Page og smiler.

Det er formiddag. Den beinharde kulden fra natten er erstattet av vårens første varmeblaff i Belleville, et sjarmerende strøk med lave hus og fargeglade fasader. Christian Page sitter på en benk i solen og småprater med kjentfolk.

– Når man er hjemløs, må man leve etter været. Søke ly når det regner, nyte solen når den skinner.

En liten, hvit krølltopp i bånd strener bort til benken og hilser begeistret. Page kjenner alle hundene i nabolaget. Da blir man kjent med dem som eier hundene også.

– Mange her har hjulpet meg, mye, med alt fra sko og rene bukser til et par euro innimellom, sier Page.

En gang fant han en kanin i parken der han sov.

– Den hadde jeg hos meg i tre uker. Jeg la den bare inn under genseren, og knyttet en bjelle til den for å våkne om natten, forteller Page.

↑
Venner. – Alle dyrene her elsker meg, ler Christian Page. Han ble hjemløs i 2015. Årene ute har gitt ham mange gode venner i nabolaget – både firbente og tobenete.

► **DA LIVET RAKNET.** Det er snart fire år siden det skjedde. Da kona reiste og tok sønnen med seg, ble Page deprimerert. Snart sto han uten jobb.

I april 2015 ble han kastet ut av leiligheten, ute av stand til å betale leien. Han begynte å sove på gaten her i nabolaget sitt. Den første høsten sov Page på gaten et kvarter unna der terrorister skjøt tilfeldige ofre på en utekafé før de angrep konsertstedet Bataclan litt lenger unna. Smellene var et sjokk. Hva skjedde nå? Plutselig var det politi overalt.

– «Jeg er bare en uteligger, jeg er bare en uteligger!» prøvde jeg å si til dem.

En annen gang våknet han uten sko. De var stjålet.
 – Du må lære deg å sove med ett øye åpent.

Tre ganger har han måttet slåss. Men, som han sier, han er mann. Han får stort sett være i fred. Page sier det er viktig å være høflig med folk. Da oppfører de fleste seg bra tilbake.

– Men noen ganger behandler folk deg som et dyr. Når du sover ute, tror enkelte at du er skitten, at du ikke vasker deg. Du ser det i øynene til folk.

BOLIGPRISENE TAR AV. I tre og et halvt år sov han ute. Da går mye av hverdagen med til det helt basale. Finne frokost. Stå i kø for en dusj.

– De fleste bruker en halvtime om morgenen på slike ting. En hjemløs bruker timevis bare på å starte dagen. Da blir det vanskelig å skaffe seg en jobb, sier Page.

Der andre europeiske land nå kriminaliserer uteliggere,

avkriminaliserte Frankrike såkalt «rough sleeping» allerede i 1994. President Emmanuel Macron gikk til valg på å få alle hjemløse under tak innen 2017, uten å lykkes. Problemet er at årsakene bak hjemløshet forsterkes.

– Mat, bolig, klær, alt koster mer nå. Mens lønningene for en vanlig jobb knapt har økt, sier Page.

Statistikkene forteller samme historie. Kvadratmeterprisen for en bolig i Paris økte 2,5 ganger mer enn den generelle prisveksten i perioden fra 1991 til 2017.

– For tyve år siden var det folk med store problemer som ble hjemløse. Nå sender det første lille problemet deg ut på gaten. Det rammer kvinner, barn, alle.

01

02

HAR MANGE FØLGERE PÅ TWITTER. Før vinteren fikk Page omsider plass på et herberge. Det er ikke noe hjem, akkurat, men i seks måneder er han sikret en seng å sove i. Han spiser på herberget, morgen og kveld. Resten av dagen går han uten mat.

– Det er det jeg er vant til.

Livet er i ferd med å lysne. Twitterkontoen hans @chrispage er blitt til en dagbok fra livet på gaten, med over 30.000 følgere. Det inspirerer til nye skriveprosjekter. Kanskje kan det bli til noe. Men fortsatt er dagliglivet her, på gaten. Han besøker en av områdets virkelige travere, en som i 20 år har sovnet ute utenfor businesskolen Inseec, der Frankrikes unge lovende haster til og fra forelesning.

– En gang i uken kommer noen fra kommunen forbi for å sjekke at han lever, og med litt mat og penger, sier Page. Det er et hardt liv. Farlig. Hjemløse har i snitt 30 år kortere levetid enn andre. I Frankrike er forventet levealder 49,6 år om du bor på gaten.

– Tre av mine venner døde i fjor, sier Page.

Kameraten hans er preget av et langt liv ute. Ved siden av soveposen har han flere flasker og en halvspist konfekt-eske med Eiffeltårnet utenpå. Den var ordføreren i Paris' julehilsen til de hjemløse. Det er en hyggelig tanke, selvfølgelig. Men, som Christian Page sier, før han går videre: – Sjokolade er bra. Et hjem ville vært bedre.

01
Teltleir. Rett ved Seinen er det en teltleir med blant andre arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa. En mann fra Kongo selger roser fra teltet sitt.

02
Uteliv. Familien fra Bulgaria slår seg til i handlegaten opp mot operaen i Paris når kvelden kommer.

«Barna har ingen drømmer, for de har aldri opplevd noe annet liv»

Sinead Flynn (33) Hjemløs alenemor i Dublin

Irske Sinead Flynn og de tre barna hennes har vært hjemløse i over fire år. Nå er de nr. 300 i boligkøen.

IRLAND
[Dublin]

753 personer var hjemløse i Irland i desember 2018 (målingen foretatt mellom 24.–30. desember).

Målingen inkluderer voksne og barn.

869 ungdommer under 25 år var hjemløse i 2018. En økning på 82 prosent siden desember 2014.

Antallet hjemløse familier har økt med 15 prosent siden desember 2017.

Mer enn en tredjedel av dem som bor i såkalt «akutt innkvartering» (emergency accommodation) er barn.

De mottar sosial stønad på drøyt 1700 kroner i uken. Barnebidraget er på 280 kroner uken pr. barn.

Kjeler med rykende varm suppe og kurver med brød lempes på langbordet. Hovedpostkontoret i O'Connell Street er forlenget stengt, men utenfor vokser køene.

På dagen er dette en av Dublins travleste handlegater. På kvelden tilholdssted for mange av dem som ikke har et varmt hjem og kabel-TV å gå til.

TREBARNSMOR UTEN EGET HJEM. Vi tror først hun må ha gått feil. Hun kommer trillende med tre små barn. Tvillingjenter i like klær. Broren hoppende ved siden av.

Hun stiller seg i køen. Ber om varm suppe.

Alenemoren Sinead Flynn (33) er en av Irlands 9753 hjemløse.

Barna hennes, Martin (4), Ella (3) og Maddie (3), er det mørkeste kapittelet i denne statistikken. Den enkeltgruppen hjemløse som øker sterkest i Irland, er nettopp barn.

I desember i fjor bodde 1617 familier i midlertidig innkvartering, deriblant 3559 barn.

HJEMLØSE HELE LIVET. Sinead Flynns tre barn vet ikke hva det vil si å ha et hjem. Et rom. En lekekasse. Eller en drøm.

Den lille familien har vært hjemløs i over fire år.

– De har ingen drømmer, for de har aldri opplevd noe annet enn det livet de har nå, sier Sinead.

Men hun har drømmer for dem. At de skal bli en normal familie. At de en gang skal få et lite hus med bakhave og lekeapparater. Og det fineste hun kan komme på: En peis i stuen.

– Da skal jeg fortelle barna om nissen som kommer ned pipen på julaften.

Så vil hun innrede et prinsesserom til jentene. Og Martin skal få et rom med fotballtapet på veggene. Kanskje et morsomt sengetøy.

KASTET UT AV FAREN. Før hun fikk barn, hadde Sinead Flynn et normalt liv. Hun bodde med familien. Hun jobbet på et eldrehjem. Hun kjørte bil til jobben hver dag. Noen ganger sammen med moren, som også tok vakter på sykehjemmet.

Hun var på sommerferie. Dro med venninner til Spania og Hellas.

Så døde moren. Limet i familien. Hun døde av kreft 55 år gammel, rett etter at barnebarna ble født.

Da raknet også livet til datteren. På 18 måneder hadde

Middag. Den inntas ofte på Burger King. Det er billig, og her har de i det minste et bord de kan sitte sammen rundt. Restene av cola og chips putter Sinead Flynn i poser og legger i vognen. Det kan bli kveldsmat.

hun fått tre barn. Ti måneder etter at Martin jr. ble født, kom tvillingjentene til verden.

Flynns far mente at hun og barna ikke kunne bli boende i foreldrehjemmet. Det ble for mye mas. Barnefaren bodde hjemme hos sine foreldre. Der var det heller ikke plass.

30 år gammel og med tre barn sto hun på gaten.

– Har du noen gang sovnet på gaten?

– Nei, aldri. Men jeg var livredd for at jeg skulle ende der.

Men det hun fikk tilbud om, var ikke akkurat drømmehjemmet for en liten familie.

BLE NEKTET Å VÆRE INNE. Flynn fikk tilbud om såkalt «kriserinnkvartering», et rom som kun var tilgjengelig på kvelden

og om natten. På dagtid hadde de ingen steder å være. De fikk komme inn klokken 20 på kvelden. Og de måtte være ute innen klokken 9 om morgenen. På dagtid drev de gatelangs, prøvde å få timene til å gå.

Nå har hun rykket litt frem i køen og fått plass på et nedslitt bed & breakfast i et av de mindre hyggelige strøkene av Dublin. Hun har ett rom. En dobbeltseng hvor hun og tvillingene sover. Martin sover på madrass på gulvet.

Etter at han falt ned fra sengen og slo seg, tør han ikke ligge i voksenseng.

De har ikke kjøkken. Ingen kokemuligheter. Ikke noe bord å spise ved. Det er et felleskjøkken i kjelleren. Der har barna ikke adgang. ▶

← **Frokost.** Pølse i brød varmet i mikrobølgeovn. Det var frokosten til ungene. – Se, sier Sinead Flynn og peker på pølsen. Det er ikke slik mat du burde gi ungene til frokost!

«Jeg husker da barna gikk på forskjellige aktiviteter. Vi hadde et godt liv.»

Mercedes Villar Hjemløs mor i Madrid

Hvert åttende minutt blir en familie hjemløs i Spania. I Madrid blir innbyggerne plassert på hotell, mens turistene bor i leilighetene deres.

SPANIA
[Madrid]

Årlig skjer rundt 60.000 utkastelser. Økt husleie er årsaken til 65 prosent av dem. Månedslønnen i Madrid har gått opp 15 prosent bare det siste året.

Rundt 25.000 familier i Madrid står på venteliste for å få bolighjelp.

Madrid kommune har de siste par tiårene solgt over 23.000 subsidierte boliger til utenlandske investorer.

Mer enn 30.000 leiligheter og rom er tilgjengelig for korttidsleie i Madrid sentrum, 80 prosent via Airbnb.

I enkelte nabolag i Madrid finner man 66 turister pr. 100 innbyggere.

Kommunen vurderer å gjøre utleie via Airbnb lovlig i kun tre måneder pr. år.

KILDER: FEANTSA, MADRID KOMMUNE/EMVS, AMNESTY INTERNATIONAL/SPAIN, CONSEJO GENERAL DEL PODER JUDICIAL, PLATAFORMA DE AFECTADOS POR LA HIPOTECA (PAH), FOTOCASA, DATAHIPPO, INSIDE AIRBNB, SPANISH NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS.

Først ble han svimmel. Så begynte han å blø neseblod. Spanske Daniel Villar var 15 år denne sommerdagen for halvannet år siden. Han forsto ikke hvordan familien hans kunne få en så kald beskjed: De måtte pakke alt de eide.

Han skjønte ikke hvorfor madrassen, Game of Thrones-plakatene og trommesettet til broren måtte stå oppstilt slik under åpen himmel foran alle nabovinduene, fordi foreldrene hadde fått et rettslig skriv om å forlate hjemmet «frivillig».

DOBLET HUSLEIEN. Leiligheten, med en månedsleie på nær 6000 kroner, lå plutselig såpass attraktivt til at prisen kunne doubles. Det ble for dyrt, spesielt ettersom pappa Carlos hadde mistet jobben i anleggsbransjen og mamma Mercedes ikke fikk fornyet kontrakten som hjelpepleier.

Utkastelsen skjedde en fredag. Familien på fem var blitt lovet en kommunal bolig i en grå høyblokk lenger sør i byen, langt fra skole og venner, men den var ikke klar før mandag over helgen. Daniel så for seg familien liggende under en bro. Alternativet var å okkupere sin egen leilighet. Samme natt fikk de likevel sove under et tak.

Familien Villar ble ikke husløse, men de ble hjemløse. Det er de fortsatt. Og nå finnes det knapt sosialboliger igjen. Men spanske familier fortsetter å bli kastet ut, av politi med maskingevær.

POLITIET SLÅR INN DØRENE. Det er februar 2019. Morgensolen vaker blodrød mellom bygningene i Madrids vinterfrost. I natt har rundt 1000 mennesker sovet utendørs. Hvert åttende minutt blir en familie hjemløs i Spania, ifølge det juridiske rådgivningsapparatet CGPJ.

Titusener av mennesker har de siste par årene fått slått inn ytterdørene av store politistyrker med maskingevær og skjold, for de er blitt forlatt på gaten. De kommunale omflyttingsprogrammene som tilbyr noen hundre hotellrom og herberger, er presset til over randen. Deler av den krypende offentlige boligmassen er i flere tilfeller blitt solgt til rike privatselskaper.

Ifølge Fotocasa, et av Spanias største utleiefirmaer, har husleien i Madrid økt med 15 prosent på ett år. En av de bratteste leieprisøkningene i Europa skyldes dels at ►

► mange vanlige hjem kun er tilgjengelige via Airbnb og lignende korttidsleiefirmaer.

I Spania er derfor deler av middelklassen blitt plassert på hotell, mens turistene bor i leilighetene deres.

MENER UTELIGGERE SKREMMER TURISTENE. Denne morgenen har Madrid-fødte Juan García (63) trukket i blårutet fin skjorte for å sette seg i åtte timer med ett glass melk for kanskje å motta 70 kroner av forbipasserende i Lavapiés, det nyeste trend-nabolaget midt i Madrid.

Bygården hvor familien García har bodd i 14 år, ble nylig kjøpt opp av et amerikansk investeringselskap. Den skal totalrenoveres før husleien tredobles. Alle i gården har fått beskjed om at de kastes ut i slutten av måneden. Ingen vet hvor de skal dra.

En politiker i PP, det konservative partiet som har styrt Madrid i 20 år, mener uteliggere skremmer turistene. Bussholdeplasser får nå enkeltseter, ikke benker. I brede butikkvinduskarmer plasseres spisse pigger og sementkuler som er vonde å ligge på.

EGG OG POTETER TIL MIDDAG. Alle lypærene i familien Villars sosialbolig er kalde og mørke. Daniel er blitt 17 år og bor fortsatt på de 60 kvadratmeterne familien på fem ble tildelt etter at de, i likhet med 65 prosent av den spanske befolkningen, ikke lenger hadde råd til husleien der de bodde. Her bor han sammen med foreldrene og brødrene Ivan (27) og Hector (9).

Fryseren er helt tom. Akvariet står uten vann. Egg og poteter til middag. De betaler 1200 kroner i måneden i husleie og føler seg heldige, men er likevel oppgitte.

– Vi lever i en vond tid for oss og en flau tid for Spania. Politikerne må finne tilbake til fellesskapsfølelsen, satse på eget folk og ikke havne i lommene på rike utlendinger, sier Mercedes Villar (48).

Etter at alle livsnødvendige regninger er betalt, sitter familien igjen med 3000 kroner i måneden i sosialstønad.

– Oppvaskmaskinen jeg kjøpte da jeg fortsatt var middelklassefrue, gikk i stykker. Nå må jeg kanskje vaske opp for hånd resten av livet, sier Mercedes og smiler anstrengt.

Den økende hjemløsheten i Spania skyldes delvis at banker har overtatt mer enn 3 millioner boliger etter den økonomiske krisen i 2008, og latt dem stå tomme.

– For å presse prisene oppover, sulker Carlos Villar.
– Noen barnefamilier har sett seg nødt til å okkupere de tomme leilighetene, sier Mercedes.

DEMONSTRERER MOT UTKASTELSENE. Når myndighetspersoner nå kommer til okkuperte leiligheter, blir de møtt av en vegg av sinte naboer og aktivister med megafoner, kamprop og direkteeksponering på sosiale medier.

Av og til vinner familiene 30 ekstra pusedager før runddansen skjer igjen. Av og til blir de kastet ut med vold. Av og til hopper noen ut av vinduene, i sin egen død.

Vi lever i en vond tid for oss og en flau tid for Spania

Mercedes Villar

01
Trangt. Familien Villar mistet hjemmet sitt, og med det mye av det gamle livet.

02
Demonstrasjoner. Barnefamilier okkuperer leiligheter som står tomme i Madrid. Det vekker sterke protester når politiet kommer og kaster dem ut.

03
Tigger. Tre barn. Ingen penger. Mange hjemløse tyr til tigging på gaten for å skaffe litt å leve av.

Klokken nærmer seg 21.30. Hector tar salto i sofaen og bruker Daniel som treningsapparat.

– Jeg husker da alle barna gikk på forskjellige aktiviteter. Vi hadde et godt liv. Nå har vi ikke engang råd til et ødelagt sykkelhjul, sier Mercedes.

Snart skal niåringen pusse tennene og dele en uttrekkbar seng med storebror. Familien har snakket alvorlig med skjelvende stemmer. Lille Hector har hørt på, tidvis spilt på mobilen. Innimellom forsøker han å snu stemningen, holde motet oppe. Plutselig avbryter han samtalen.

– Sjekk, da, sier han og snur mobilskjermen.
– Jeg vant over den store dinosauren!

«Det er vanskelig å få styr på livet når man ikke har styr på noenting»

Nicklas Larsen (23) Hjemløs student i København

De kalles sofasurfere. En bølge av nye hjemløse i Danmark er helt unge, og de faller utenom både jobb, utdanning og boligmarkedet.

DANMARK
[København]

6635 hjemløse borgere ble registrert ved siste telling i 2017.

Det er 8 prosent flere enn i 2015. Økningen har vært størst i de områder av landet der boligmarkedet er mest under press. Fire av fem er danske.

Cirka halvparten har tilhold i hovedstadsområdet. Det er også forholdsvis mange hjemløse i Åhus og Aalborg.

Økningen av unge hjemløse har vært stor siden 2009. I aldersgruppen 18 til 24 år er antallet mer enn doblet.

Prosentandelen hjemløse kvinner har økt fra 22 prosent i 2015 til 25 prosent i 2017. Det er også tegn til at det blir flere kvinner med barn.

Mens hjemløsheten synker i Norge, peker pile-
ne rett opp i Danmark. Spesielt er økningen
stor blant unge hjemløse. De sliter gjerne med
flere ting i livet. Halvparten har psykiske problemer, man-
ge har falt utenfor jobb og utdanning.

Så går de der, i limbo, på leting etter mål, mening og et
sted å sove for natten. Noen går gatelangs og sover i trap-
peopp ganger.

Rundt halvparten haiker rundt fra sofa til sofa hos ven-
ner og kjente. De kalles couchsurfers, eller sofasurfere, og
synes mer på statistikkene enn i bybildet.

BODDE I TELT I SKOGEN. Det er vanskelig å få styr på
livet når man ikke har styr på noenting, sier Nicklas
Larsen (23).

Egentlig hadde han fått ting på stell nå. Etter å ha vokst
opp i ulike institusjoner fra han var 12 år, bodde han ale-
ne fra han var 17 år. Livet var på vei i helt gal retning, med
narkotika og kriminalitet, da han bestemte seg for å bry-
te tvert med sitt gamle miljø, flytte fra Jylland og starte
på nytt.

I København begynte han på utdanning som anleggs-
arbeider. Han rakk å gjøre ferdig grunnutdanningen før
et brudd med kjæresten sporet ham av. I to døgn var han
innlagt på psykiatrisk avdeling. Etterpå visste han ikke
hvor han skulle dra.

– Jeg flyttet ut i et telt i skogen, på Amager. Det var i som-
mer, da det var så varmt, tørke overalt.

Å følge opp utdannelsen fra et telt i skogen ble vanske-
lig. Etter hvert oppdaget han mus.

– Og utover høsten ble det kaldt.

En venn slapp ham inn i varmen i november. Nå so-
ver han på sofaen til Daniel Høybye (40), som han møtte
gjennom SAND, de hjemløses organisasjon i Danmark.

– Det var min ekssvigermor som satte meg i kontakt
med dem, forteller Nicklas Larsen.

ET HJEM FOR MEG, ET HJEM FOR DEG. Daniel Høybye har
selv vært hjemløs. Han kjenner seg igjen i Nicklas, i opp-
veksten i institusjoner, rådløsheten når man ikke har noe
eller noen å falle tilbake på.

– På et tidspunkt i livet mitt var det andre som åpnet

sitt hjem for meg. På denne måten har leiligheten min en
funksjon. Hvis ikke er den ikke et hjem, bare fire vegger, sier
Høybye.

Den lille stuen hans er fylt til randen. Bak den ene sofaen
står en dobbeltseng klemt inn. Bak den andre troner et tårn
av rot andre sofasurfere har lagt igjen. Tepper, poser med
gjenglemte klær, fotballskjerf, ledninger og papirbunker.

Nicklas Larsen sover på samme sofa som hunden Tristan,
en gammel gatehund som også er tatt inn i varmen. Når kveld-
en kommer, snur han bare en av sofaputene i ryggen og bruk-
er den som pute. Ofte blir han liggende som i kveld, røyke
og spille FIFA på Playstation, til han slukner.

– Det er bedre enn å sove ute.

HJEMLØSE BLIR KRIMINELLE. Å sove ute i København er
blitt mer risikabelt. For ett år siden innførte danskene et
forbud mot å sette opp «utrygghetskapende leirer». I ut-
gangspunktet skulle det hindre utenlandske omreisende
i å etablere leirer i bykjernene. Men det er likhet for loven.
Nå blir hjemløse bortvist fra byen og ilagt soneforbud, for-
bud mot å oppholde seg i hele kommunen. Overtredelse
gir fengselsstraff.

– De har gjort hjemløse til kriminelle. Det er galt på så
mange måter, sier Høybye.

Før var hjemløshet mest et hovedstadsfenomen. Nå har
stor mangel på billige boliger i byene gjort at hjemløshet
øker i også i Ålborg og Århus.

↑
Gatelangs. Daniel
Høybye (40) og Nicklas
Larsen (23) starter dagen
med en tur til Morgen-
kafeen for hjemløse.
Der får også hunden
Tristan mat.

←
Ny dag. Badet er på en
kvadratmeter, morgen-
stellet er gjort på fem
minutter.